

Een zoektocht van zwervers, 3 oktober 2018

Aartsvaders en –moeders

(Genesis, Hebreeuws: *beresjit*, in den beginne)

Israël ziet in een ver verleden een voorouder zwerven. Terwijl het zelf voor het overgrote merendeel op vaste plaatsen woont wordt de eigen oorsprong in een nomadenbestaan geprojecteerd. Ergens in die nomadische cultuur wordt het beginsel van het geloof gedefinieerd. Dat is woord meer dan offer. En ethiek meer dan geschiedenis. De grote spanning is die tussen universeel en particulier: het hele universum en het eigen volk. Dit is een spanning die nog steeds actueel is en niet alleen voor Israël (denk aan eigen volk eerst e.d.). De meeste verhalen zijn mythisch van karakter. Dat doet geen afbreuk aan hun betekenis. Wat wordt verteld is niet incidenteel, maar telkens weer waar. Wie dit beseft gaat anders lezen. Zijn we allemaal niet een beetje Abraham en Sara?

Globaal valt het boek Genesis op grond van inhoud in drie delen uiteen: Genesis 1-11,26 verhalen betreffende de oertijd van de wereld (inclusief twee scheppingsverhalen; Kaïn en Abel (de eerste ontmoeting tussen twee broers loopt uit op doodslag); Noach en de ark en de Toren van Babel); Genesis 11,27-36 aartsvadercyclus (Abraham- Izaäk-Jacob, prachtige 'naïeve' vertellingen); Genesis 37-50, de zogenoemde Jozefnovelle, een strak gecomponeerde vertelling waarmee verklaard wordt hoe Israël in Egypte terecht komt. Het boek Genesis waarmee de bijbel begint staat vooraan in de bijbel. Dit is niet omdat dit het oudste boek zou zijn, maar omdat het over het begin gaat (of misschien wel het beginsel van het goede leven, in eindredactie zeer waarschijnlijk pas na de Babylonische Ballingschap samengesteld, d.w.z. 5^e eeuw v.Chr.). Dat is in de vorm van (mogelijk oudere) mythen, legenden en verhalen cycli. Genesis is geen historisch bericht! Er zijn meerdere bronnen, d.w.z. schrijversscholen aan het werk. Klassiek is de indeling in drie hoofdbronnen, doorgaans aangeduid met: J (schrijver die spreekt over god als JHWH); E (Elohist, schrijver die spreekt over God als Elohim); en P (priestercodex).

De Jozefnovelle is i.t.t. de voorafgaande verhalen strak gecomponeerd als een detective en waarschijnlijk grotendeels uit één hand. Aan het eind is na vele verwickelingen de Jozef die als slaaf werd verkocht door zijn broers de redder van zijn volk. Motieven: dromen, tekort en overvloed, macht en onmacht, vrijheid en gevangenschap, jaloezie en afreageren, herkenning en verzoening. De spanning tussen een nomadische (herdersvorst Jacob en zijn zonen) en een sedentaire cultuur (Egypte) is de achtergrond. De schrijver heeft beslist een grote kennis van de Egyptische cultuur gehad.